

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Præmittitur quod apud omnes est certum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

dentiam à libertate objective accepta, non à libertate A
excitativa posita; & hoc consequentia sufficit, ad hoc
libertas integra servetur: quòd si sedulo medita-
rentur adversarij, facilius intelligerent, & se nostrà
prædeterminatione difficultatibus obrui non quererent,
sed inquam, considerarent, præscientia h & præde-
terminationem esse causam libertatis, originantem
libertatem, factricem, effectricem, & operatricem li-
bertatis, non minus ac ipse actus sit effectus libertatis,
ergo quæ à libertate, ab illa factus, & veluti opera-
tus producit.

Idem hoc dicent adversarij, difficultatem nostram
seorsim considerent: quòd possit dari aliquid antecedens,
quod liberam libertatem causans, ipsos non inficiari;
quod tamen illud tanquam verum admittatur,
sed prædeterminationem quòd prædeterminationis aut præscien-
tiæ potius quam destruat libertatem, in ea sup-
ponere se dicunt herere, nec eos illam capere, aut à
nobis capere existimant.

Imò ergo cum ipsis æquale periculum suscipimus,
quod sic declaro. Fuit aliquorum opinio quæ com-
muniter metaphysicè rejiciunt, non dari libertatem in
actu secundo, sed omnem actum secundum habere ne-
cessitatem essendi libertati adversariam. Si ergo pro-
prie contendant illius omnium calculo damnata opi-
nionem Authores, omnem necessitatem strangulare li-
bertatem; nonne statim ad implicentiam, quæ est in
hoc quòd necessitas ex ipsa libertate oriatur, tanquam
ad sacrum æzylum confugient? Quomodo ergo fieri
possit, ut non intelligant, quàm rationaliter nos cum
argumentis illorum arguimus, quibus probant necessita-
tem nostram esse inimicam libertati, ad implicentiam
ipsi quoque manifestam, quæ est in hoc quòd præscien-
tia causat libertatem, veluti ad inviolabile æzylum re-
sistantur?

Imò quòd possit Deus infallibilitatem provenientem
in voluntate sua præscientiâ, illa à libertate constitue-
re, ex adversariorum principis aliâ ratione confir-
mo. Docet Suarez, quem plerique Patres Societatis
scimus in Metaphysica disp. 19. sect. 3. posse dari
libertatem naturalem motionem, quâ, stante indifferen-
tiâ prædictâ, ita à Deo voluntas abripiatur, ut jam in al-
teram contradietionis partem, non liberè, sed omnino
necessariò feratur quòd reperit etiam in opusculis li-
bro de auxili. cap. 2. num. 12. quòd ipse hac ratione
respondit. Cum in voluntate libera duplex sit potestas
(ad volendum scilicet, & non volendum) neutra earum
est infinita virtutis & efficacia: Ergo in utraque
potestati superari à Deo superiori agente, qui est infinita
virtutis & efficacia: Ergo stante adhuc & perseve-
rante indifferentiâ judicii, potest à Deo ita moveri &
voluntas nostra, quatenus habet potestatem vo-
lentis, ut sit propositus impotens ad resistendum, nec pos-
sit modo utriusque potestate, quam habet ad no-
landum: Ergo tunc in tali actu non erit usus li-
bertatis, etiam si facultas in se sit libera, & obje-
ctum ita sit propositum, ut necessitatem non infe-
rat. Hanc rationem bene tenete, & videte qualem ar-
gumentum pro nostra Scholæ verisimili doctrina su-
matur.

Et sic discurrete. Secundum prædictam Suarez, vi-
do distinctam opinionem, Deus potest à voluntate au-
ferre libertatem, eam ad alteram partem contradietio-
nis determinando; quia facultas quam habet volun-
tas ad utrumlibet, est finita, & consequenter à divina
virtutis efficacia superabilis: at similiter facultas, quam
habet voluntas ad operandum fallibiliter, est finita: Ergo
potest ab efficacia divine virtutis superari. Sicut
ergo per hanc fieri potest, ut voluntas in alteram par-
tem naturalem necessitate flectatur; ita per eandem
fieri poterit, ut in eandem partem, salva libertate, in-
fallibiliter inclinetur.

Quod si contendant hoc fieri non posse, ab essentiali
lem connexionem, quæ est inter modum fallibiliter
operandi, & liberè operandi, ex qua connexionem ori-
tur ut non possit Deus, illa à libertate, voluntatem
inclinare ad infallibiliter operandum: dicatis sta-
tim, quòd licet libera facultas agendi & non agendi,
sit finita, tamen est necessariâ, & essentialiter annexa
indifferentiâ judicii, ut nequeat Deus indifferentiam
objectivam & judicii conservare, quin facultatem ad
utrumlibet potentia libera conservet; siquidem fa-
cultas libera voluntatis ad agendum, nil aliud est,
quàm ipsissima potentia voluntatis, ut commotans ob-
jectum indifferenter propositum: Igitur, vel dicen-
dum est, quòd casum suum contra nos Suarez, ejus-
que sectatores non probent; vel si probant, quòd effi-
caciâ ex eodem principio nos colligamus, efficaciam
præcedentem esse libertatis amicam, & contuberna-
tem; quòd jam satis à nobis manifestatum esse arbi-
tramus. Hæc Pater Libelli, vir Caramuelis
judicio acutissimus.

Alterum quòd idem Author demonstrat, à
quo nimirum S. Thomas hunc modum conciliandi libertatem cum Dei præscientia, &
divinorum decretorum causalitate acceperit, in Tractatu de prædeterminatione refere-
mus. Disp.
6. a. 2
§. 2.

ARTICULUS IV.

An peccata ita subsint divine providentiæ, ut
etiam subsiciantur ejus causalitati?

§. I.

Premittitur quòd apud omnes est certum.

EXTRA dubium est, peccata aliquo modo sub-
jici divine providentiæ: Primò quidem,
quia Deus ordinat peccata, ut si saltem secun-
dum se nihil conferant universi perfectioni,
conferant, saltem ordine suo. Sic pauci
tamen ad ejus harmoniam & suavitatem con-
ducunt, si debito modo dissonantur, & certis
quibusdam intervallis fiant. Sic etiam umbra
conferunt picturæ, & macula pulchritudini fa-
ciei. Unde egregiè Augustinus libro imperfecto
de Genesi ad litteram, cap. 5. Non dicimus (inquit)
Deum fecisse tenebras, quoniam speciem ipsam Deus fe-
cit, non privationes quæ ad nihilum pertinent: quas ta-
men ab eo ordinatas intelligimus, cum dicitur. Et divi-
sit Deus inter lucem & tenebras Genes. 5. Ne vel ipse
privationes non haberent ordinem suum, Deo cuncta
regente atque administrante: sicut in cantando inter-
positiones silentiorum certis & moderatis intervallis,
quamvis vocum privationes sint, bene tamen ordinan-
tur ab iis qui cantare sciunt, & suavitati universæ
cantilene aliquæ conferunt. Et umbra in picturis emi-
nentiora quæque distinguunt: ac non specie, sed ordine
placent. Nam & vitiorum nostrorum non est auctor
Deus, sed tamen ordinator est, cum eo loco peccatores
construit, & ea perpeti cogit qua merentur. Ad hoc
valet quòd oves ponuntur ad dexteram, hiedi autem ad
sinistram. Quædam ergo & facit Deus & ordinat, quæ-
dam verò tantum ordinat. In hos & facit & ordinat,
peccatores autem, inquantum peccatores sunt, non fa-
cit, sed ordinat tantum. Ipso ergo faciente, pulchra
sunt singula, & ipso ordinante, pulchra sunt om-
nia.

Certum

150. Certum est etiam, quod Deus peccatoribus utitur ut exequatur consilium voluntatis suae: sic prodicione Judae, & Judaeorum scelere, ad implendum humanae Redemptionis Mysterium usus est. Ut elevaretur Joseph ad solium & thronum Aegypti, non inutilis fuit Deo invidia fratrum ipsius, nec impudicitia uxoris Putiphar. Hinc est quod in Scriptura dicuntur aliquando peccata fieri ex imperio, consilio, & intentione Dei, quia scilicet haec exequitur Deus per hominum peccata. Unde Augustinus in Enchiridione cap. 101. *Deus quasdam voluntates suas, utique bonas, implet per hominum voluntates malas, sicut per Iudeos malevolos, bona voluntate Patris, Christus pro nobis occisus est.* Et cap. 100. *Hae sunt (inquit) magna opera Domini; exquisita in omnes voluntates ejus, & tam exquisita, ut cum angelica & humana creatura peccasset, id est, non quod ille, sed quod ipsa voluit, fecisset, etiam per eandem creatura voluntatem, quae factum est quod Creator noluit, impletur ipse quod voluit, bene utens & malis, tanquam summè bonus, ad eorum damnationem quos iuste predestinavit ad poenam, & ad eorum salutem quos iuste predestinavit ad gratiam. Quantum enim ad ipsos attinet, quod ipse noluit fecerunt; quantum verò ad omnipotentiam Dei, nullo modo id efficere valuerunt; hoc quippe ipso quod contra voluntatem Dei fecerunt, de ipsis facta est voluntas ejus; propterea namque magna opera Domini, & exquisita in omnes voluntates ejus, ut miro & ineffabili modo non fiat praeter ejus voluntatem quod etiam contra ejus sit voluntatem; quia non fieret, si non sineret, nec utique nolens finit, sed volens: nec sineret bonus fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo posset facere bonè.* Hae ille non minùs acutè quam sapienter. Inde ergo Deus bonè, unde nos malè, quodque nobis non inutile modò, sed & malum ac noxium, illi utile est & bonum. Unde Boëtius 4. de Consolat. prolâ sextâ: *Sola est divina vis, cui mala quaeque bona sunt, cum eis competenter utendo, alicujus boni elicit effectum.* Hae ut dixi certa & indubitata sunt apud omnes, sed gravis difficultas est, an peccata ita subsint divinae providentiae, ut etiam aliquo modo subsint ejus causalitati, pro cuius resolutione, quaedam breviter hinc observanda sunt.

151. In primis enim notandum est, duo in peccato commissionis reperiri, materiale scilicet, & formale. Formale peccati est ipsa deformitas & malitia per quam constituitur formaliter in ratione peccati, & mali moralis: sive haec consistat formaliter in privatione rectitudinis, sive in positivo, sive in utroque simul: de quo in *Disput. 3. a. 1.* Tractatu de peccatis. Materiale verò, est actus à voluntate elicitus, vel imperatus, qui est subiectum malitiae, diciturque malus moraliter, sive ab objecto, sive à circumstantiis: de quo in eodem Tractatu.

152. Notandum tertio, materiale peccati, sive fundamentum malitiae moralis, posse duobus modis considerari. Primo formaliter & reduplicativè, prout scilicet fundat ipsam malitiam & deformitatem. Secundo materialiter, seu specificativè, quatenus dicit illud quod aliàs est materiale & fundamentum malitiae peccati, non tamen prout est hujusmodi. Sicut possumus considerare fundamentum relationis, & formaliter quatenus est fundamentum, & materialiter, quatenus est res quae aliàs ejus fundamentum est. Unde sicut fundamentum relationis absolute & materialiter sumptum, pertinet ad

A suum speciale genus: puta substantiae, qualitatis, vel actionis: quatenus verò fundamentum formaliter & reduplicativè, reducit ad lineam relativorum, tanquam initiativum ipsorum. Ita materiale peccati, absolute & materialiter sumptum, pertinet ad lineam entis & boni transcendentaliter. Formaliter verò & reduplicativè consideratum, pertinet reductivè & imitativè ad lineam mali moralis, veluti initiativum ipsius.

Notandum quarto, duplicem dari in Deo motionem. Unam generalem, quae ut provisorie universalis exhibet auxilium & concursum, quae absolute necessarius ut est homo per rationem determinet se ad id quod est bonum verum vel apparens. Alteram verò specialem, per quam Deus specialiter movet ad aliquid determinatè volendum, quod est verum bonum; nempe consilium, inspirationem, praeeptum; & tunc fungitur munere provisorio particularis, de nobis solliciti, nosque in agendo non solum ad bonum transcendens, sed etiam ad bonum honestum, & nostrae naturae congruum, ordinantis: quod ut melius percipiatur.

Notandum quinto: inter haec duo generum motionum, plurà interesse discrimina. Prima enim, ut diximus, est generalis, & communis omnibus causis secundis. Secunda specialis, non potest convenire nisi creaturae rationali. Prima pertinet ad ordinem physicum, secunda spectat ad ordinem morale. Prima est praecisiva, & attingit solum in actu ad quem movet, entitatem, actualitatem, vitalitatem, bonitatem transcendentelem, aliasque rationes ad lineam entis pertinentes & abstrahit à deformitate & malitia morali, quae per accidens, & ex defectu libertate creaturae rationalis, actu libero adjunguntur. Secunda verò non est praecisiva, sed terminatur ad actum ut vestitum omnibus circumstantiis, & secundum omnes conditiones & modos quos recipit ab operante; unde si actus ad quem movet sit malus, & regulis morum difformis, talis motio, secundario saltem & indirectè, ad ipsam malitiam, & deformitatem se extendit.

§. II.

Lutheri & Calvinii errores referuntur.

Lutherus & Calvinus, duo praecipua antiqui Draconis capita, ad quorum vipereos liberos totus orbis cohortuit: existimantes liberum arbitrium per peccatum originale in nobis esse extinctum, & divinum decretum humanae voluntati necessitatem imponere, nihilque in mundo liberè & contingenter evenire: consequenter ad hunc errorem, dixerunt, non esse in potestate hominis vias suas bonas aut malas facere, sed hominem à Deo necessitari ad peccandum; illumque operari in nobis opera mala, sicut & bona; voluntate humana merè passivè se habente, vel solum spontaneè concurrente. Ita docet Lutherus in assertionibus, assert. 36. quem sequutus est Calvinus lib. 3. instit. cap. 23. nu. 3. ubi ait, *Deum esse auctorem criminis se centies confitetur.* Et in eodem libro irridet distinctionem Catholicorum distinguendum inter permissionem peccati, & ejus effectum, & dicit, *Deum esse auctorem omnium auctorem, quia isti Censores (sic Catholicos vocat) volunt otiosè tantum permissu contingere.*

Docet etiam Calvinus, Deum tentare possivè homines ad peccandum, & ad eos tentandos uti